

H Ű S É G

Nadrágos ember ment a tanyák közt, félmeztelen. Vállán hosszú szíjon aktatáska lógott s a szíjba fűzve átizzadt ing. Ment csak a maga dolgán és a dűlőútról nézte egykedvűen, hogy arat a „Haladás” tsz. Kézzel arat, mert dombos a föld és a búza oly magas szarát eresztett, hogy nem bír vele a gép. S az aratók mind ruhában vannak, az inget se vetik le. Hogyan is bírják azt az égető, kegyetlen meleget!

Kaszások, kéveköttők most a nadrágos férfit nézték. Mind egyet gondoltak: megbánja az még, hogy levetette az inget. Ki bolond csupasz testtel menni a tűzbe! Hiszen lángol a határ! Csak Göbolyós Pál tekintett másfele. Feleségét tartotta szemmel. Ez hetedik hónapos már, a harmadik gyereket várja, akinek fiúnak kell lenni, ha van igazság a földön.

Terhes asszonynak már nem való a hajlás, a kévét is sután fogja át, nyújtogatja a két rövid karját a nagy hasától. A kaszálás se halad miatta, nem mer igyekezni Göbolyós, nehogy meghajtsa vele Sárikát. Mert az ő felesége, Sárika, még olyan lányos kis helyre asszony, hiába hogy már a harmadik jön.

Csak hát nagy a lassúság. Alig több így a munkaegység, mintha magában dolgozna. S lám, Sárika csak piheg, verejtéket hány a teste, és napszitta arcából eltűnik a vér.

— Bajod van, Sárikám? — kérdezte, míg a többi kaszát fent és a nadrágos embert leste, amint a Burkusék kuttyájával hadakozott.

— Semmi. Csak nyugtalan a fiad — mondta csendesesen az asszony s alig állott a lábán.

— Szédülsz?

— Nagy a forróság.

— De a jóistenit, nem vagyunk mi arra szorulva, hogy hét hónapra vesd ki magadból! Minek vagyok én akkor! — így Göbolyós és elfektette a kaszát.

Odament, támogatta Sárikát, oly szépen kísérte egy árnyékos bokorhoz, hogy valami idegen ráfoghatta volna, hogy ez igen, ez egy szép fiatal szerelmes-pár. Hátha hallotta volna, hogyan bugyborékol a sok kedves szó Göbolyós száján, hogy így picit Sárikám, úgy kedvesem, galambom.

— Csak pihenj kedves! Vágom én, kötözöm helyetted is!

Sárika meg engedte magát becézni, leült, ahol az ura mutatott helyet. a porlepte akácbokor tövéhez és simogató szóval rebegette.

— Köszönöm, Pál!

Igy szokta mondani: Pál. Annyi finomság van a beszédében és Göbolyös ezt különösen szereti benne. Az ilyen szelíd, finom asszonyért érdemes a kaszát szaporán suhogtatni.

Hát suhogtatta is. Sáríka az árnyékból leste, hogyan rohan az ő ura. Különb ebben a brigádban mindenkinél, két marokszedőnek tud az munkát adni: izmos, szapora, kitartó munkásember. Azt a nagy erőt szerette meg akkor is benne, amikor először hagyta magát megölelni.

Göbolyös nem látott egyebet csak a búza aranyló széles tengerét, a ferdén bologató nehéz, szűrős kalászsokat s a tábla végén a ritka akácot, ahol fordulni kell. Délcegen tartotta magát, egyenletes tempóval dűtögette a gabona rendjét s maga se vette észre, hogy lassan mindenki mögötte marad.

A többiek se ügyeltek rá, csak a brigádvezető, a Suba Józsi bácsi. Ez mindent észrevesz, ennél nem lehet magas tarlót hagyni, vagy kényelmes és kapkodó kaszá-lással gubancolni a rendet, nehezíteni a kévekövők munkáját. Suba Józsi bácsi azt is jól látta, hogy Göbolyös elvezette a tűző napról a feleségét, csak várt még, hogy mi lesz.

— Egy ügyes lányt Göbolyösnek! — kiáltotta. S arra gondolt, hogy a Süvegesné kellene annak, az itt a legügyesebb, a lomha ura mögött úgyse csinál egyebet csak fecseg és viháncol, zavarja a többieket. De nem akarta a házaspárt megbontani.

Süvegesné éppen egy kévén térgyepelt s a kötést húzta, bogozta szorosra. Az izomfeszüléstől majd kibuggyant a ruhából a melle. Közben meg azt figyelte, hogy ki lesz a vállalkozó s amint meglátta a kis vézna Tegze Piroskát Göbolyös felé indulni, ráfenyegetett a sarlóval:

— Jössz te ide! Be köll azt még kezéni is máma! — azzal futni kezdett a Göbolyös sora felé s odakacsintott a brigádvezetőnek: — Ugye, Józsi bátyám!

Az öregnek vér szökött a fejébe. A Süvegesné oly ravaszul, csúfondárosan és emberbószítóan tud kacsintani. Ez olyan bővérű asszony, hogy nincs még egy a tagság közt. S a húsa is! El lehet a bolhát pattintani rajta.

A harmadik kör után Göbolyös meglátta, hogy nagy fórya van. A dohányt is megkivánta. Ahogy az akácokig ért, fához támasztotta a kaszát s behúzódott a hűsbe, a gödörbe. Mert gödör volt ott még mindig, az útépitéskor, valamikor szizesztendeje ásták ki onnan a földet. De mostmár fű nőtt, amire le lehet ülni. Papírt elő és beleszórni a szétporladt leveles dohányt. S közben nevetni is lehet, hogy a Süvegesné vajon hogyan törí magát. Mert ezt megizzasztja ma még! Estére nem lesz kedve viháncolni, meg figurázni. Mert tízesztendő asszony létére cicázóbbkedvű mint a süldölányok. De ma nem fog cicázni! És mosolygott a kurta kis kefehajusz alá, míg a port szórta papírba. Kétannyit, mint a cigarettahoz kell, mert a fele elszóródott.

Végre csak összejött egy sodrásnyi abból a törmelék-dohányból. Mégiscsak várt vele, nem csúsztatva a mutató fölé a hüvelyket a papírossal, csak figyelt, méltatlankodva és csodálkozva. A Süvegesné illegett a bokrok és fák közt egyenesen feléjé. Ez meg nagy bátorság. A marokszedő ne a kaszásra ügyeljen, az elhagyott búzkalászon járjon a szeme!

— Hát te?! Tán meguntad? — szólt azért barátságosan.

Az meg csak ringatta magát és szemtelenül legyezgette a szoknyájával az alsóját.

— Nem én ültem a húsbe napot lopni!

— Ha majd befogtál, akkor legyen szád! — szolt rá Göbolyös és már gyanakodott, hogy amilyen fürge, elnyűhetetlen asszony ez, még végezhetett is azóta.

— Mit gondolsz, ott tudnám hagyni félbe?! — mondta az asszony.

S odaállt Göbolyös fölé. Nyakán már hámlott a bőr, de az arca szép egyenletes barna volt, még át is ütött rajta a belső forróság. Kis pöttöm asszony lett volna egyébként, de hogy Göbolyös, ez a nagy magas, súlyos ember ült most, úgy tűnt, hogy nem is olyan picinyke.

Göbolyös az asszony mellét nézte, az volt ennek a legnagyobb ékessége, az a vigyázzban álló, lándzsahegyes melle. Ez nem szült még, mint a Sárika, ez nem kopatódott el. A Sárikanak is szép melle volt lánykorában, ámbar közel se ilyen előreugró, hegyesedő, hanem szép telt, duzzadt, asszonyos. Ez más mell. Ilyet még nem kóstolt. Ebbe kellene belecibálni most nagyduhösen, hogy jajgasson a fájdalomtól ez a nagyszájú.

De azért csak tűrte, hogy odaüljön a Süvegesné melléje. És oly furcsán nézte, elandalodva, hogy a dohány mind kiszóródott a papírból. S ez tetszett Süvegesnének. Rámutatott az üres papírra és csúfondárosan kacagott.

Göbolyös nem értette, mi lelte. A lándzsaforma, hegyes, vászonfödte húsdarab nem akart leszállni a szemérről addig, míg a markába nem kapta és bele nem szorított.

— Ne vacakolj, ez fáj! — sziszegte csendesen Süvegesné és nem tiltakozott, inkább elkapta az ember két erős vállát és úgy húzta magára.

S minden oly különösen rózsaszín lett, csak az asszony duzzadt szája volt mindent túlvirító, túlpiros.

Göbolyös nem csókolta meg. Inkább tápázkodott volna, de Süvegesné úgy belekapaszkodott, mint egy megrugdalt, elszánt kis hőröcsög.

— Mit akarsz te tőlem?! — háborgott az ember s maga se tudta hányadán áll.
— Nem félsz, hogy agyonverlek?!

Az meg mintha csak örült volna ennek a bős haragnak.

— Azt se bánom, ha agyonversz!

— Majd agyonver az urad!

— Lusta az arra. Olyan az ágyban is, mint az aratásban. Nógatni köll, kevés eséllyel.

Ezen mosolyogni kellett.

Nem is jutottak többre. A kaszások suhintása már jó közelből hallatszott. Süvegesné kilibbent az árnyékból. A pici asszony szinte megmagasodott a napon, amint a haját igazgatta, meg a félrefordult ruháját, a szégyentelen.

Józsi bácsi jól megfigyelte s amikor ebédhez ültek, az is csak Józsi bácsinak tűnt fel, hogy Göbolyös milyen durván mordult hirtelen Sárikára: „De a jóistenit! Nem tört volna le a kezed, ha előre kikészítéd az ételt!” Mert nem szokott a Göbolyös így beszélni a feleségével.

De most beléje költözött valamiféle ördög.

S Józsi bácsi egyformán feddő és sajnálkozó tekintettel mérte végig Süvegesnét, ki még az ebédhez is oly mutogatva tudott leülni, közben szenteskedőn hízelgett az urának, míg a másiknak kínálhatta magát.

Az ő dolguk. Nem a brigádvezető dolga! S ezzel meg is nyugodott egy időre.

Göbolyös is úgy vette, mintha semmi se történt volna, csak a nap sütné minden-nap magasabbról. Beletüzesedett a munkába, fujtatott, mint a gőzgép és szinte vág-tatott a többiek előtt. Józsi bácsi nem ellensége a fürge haladásnak, de már ő is azt tartotta: „Ezzel a Göbolyössel van valami!”

Ugyanezt a véleményt táplálta Süvegesné is és el nem maradt volna a kéve-kötéssel. A kettejük ügyét már két napja elő se hozta, az embertől várt valami biztatást. Ő már kimondotta a magáét, mégse cafka, hogy könyörögjön egy ölelésért.

De Göbolyös belefulladt a nagyszárú búza tengerébe. Még mindig jobb ez, mint a mindenféle érzésekben, gondolatokban elsüllyedni. Mert nagy a rontás rajta, mióta ez a nőszemély kikezdett vele. A Sáríkával is szeretne éppúgy kedves lenni, s a legszebb szava is gorombosággá fordul. S esténként, ha betér a Sárika öreganyjához a gyerekeket megnézni, azokhoz sincs oly játékos szava, mint máskor mindig. Egyre rájja valami belülről. Meg kellett volna mondani világos szóval, hogy Göbolyös Pálnál nincs keresnivalója senki asszonyának. Van neki olyan Sáríkája, akit nem adna száz Süvegesnéért.

Hát meg is mondja!

Még máma.

Éppen ideje jött, hogy a kaszát kő alá fogja. Megállott tehát abban az egyszerű, kényelmes terpeszben, ahogyan ő szokta. Ráköpött az acélra és huzigálta, pengette rajta a követ.

Süvegesné a közelében kötözött, kicsit féloldalt és nekifohászva, hogy majd felborította a buzgalom.

Hát most! Most megadja neki, áperté.

De az asszony megelőzte. Nem mozdult az a kévéről semennyit. a szeme se Göbolyóst kutatta, inkább az elmaradt többi kaszást. Ugy mondta, mintha csak magának:

— No Pali, te is csak bornyúkötéltre kerülsz!

Göbolyös meg fente, köpködté a kasza pengéjét, de Süvegesné az ember szem-öldökrezdüléséből is tudta, hogy ez mindent hallott. Ettől nekibátorodott.

— Ugy leszel már te is, hogy van mivel, csak nincs kivel! Már ebben egyik leszünk.

Visszakerült a kő a bőrtokba, de válasz még nem született.

— Mér nem szólsz? — és belepirosodott a csicsergő könyörgésbe az a hamis asszonyi arc.

— Mit szóljak? — buggyant ki belőle, mielőtt megmondolhatta volna.

Ez elegendő volt Süvegesnének. Ettől már szikrázott újból, mint az üvegcserép.

— Mondd ki már, hogy mikor!

Ilyen szemtelen nőszemélyt! Nem látja ez, hogy Sárika ott kuksol a dülő alatt, hűségesen. Nincs neki semmi panasza, mint ennek arra a tehetetlen urára.

— A mikorban még nincsen benne az, hogy hol! — mondta mégis. S még mosolygott is a bajúsza alatt, legényesen, tréfásan.

Hát már itt tartunk! Ilyen gyorsan. Ezt még Süvegesné se remélte, pedig tudta a módját, hogyan kell a bikát vadítani.

— A te gondod csak az legyen, hogy mikor! — csicseregte.

A kasza suhog, serceg, a búza úgy ömlik, mint habos asszonyi test, s neki csak azt kell megmondani, hogy mikor.

Csuda egy asszony ez a Süvegesné! El nem nyúvi a munka, ilyen marokszedő nincs még egy a Haladásban! A Sárika egészséges állapotban sem serénykedne össze annyi munkaegységet, mint ez. Kitesz magáért kettő helyett. Elvárhatja, hogy szeresse, szeretgesse az a lajhár ura. Ez tán még a szerelemben is többre képes, mint Sárika.

Csak azt kell eldönteni, hogy mikor. Nemsokára! Mindjárt holnap. Holnapra új tagba mennek, messzi a falutól. Az új istállóban szalmán fog hálni a brigád. Innen könnyű észrevétlenül kijutni az éjszakába. Sok ember közt mindig van mozgás, még éjszaka is.

A fene ezt a kaszát! Micsoda acél az, hogy már megint fenni kell! Fenni-fenni, mígcsak közelbe nem ér Süvegesné.

— No, Juci! — mondta és pengette a követ a kasza élén. — Holnap a Kárász-tanyán hálunk. Holnap megeshet.

Süvegesné belemertült a munkába. Talán nem is hallja a hangot a kasza pengésétől! Abbahagyta hát Göbolyös a fenést.

— Figyelsz, Juci! — türelmetlenkedett.

— Hallom.

— Akkor mért nem felelsz?

— Mit feleljek?

— Hogy hol.

Nagy győzelem ez, amikor már a férfi sürget. Ilyenkor már megfőtt egészen, mint a jó laska. Ha itt tartunk, akkor már nem kell siettetni semmit. Megjön minden magától, mint a felhővel a zápor Várt kissé Süvegesné is és csak aztán mondta:

— A csőszkunyhónál. Figyeld, mikor megyek, s csak gyere utánam.

Néhány szó az egész s máris legördül a lélekről a szikla. Eddig mintha vasmarkok markoláztak volna a mellében, de most, ahogy szavakban minden elvégeztetett, megkönnyült minden. A kasza is, a fej is, a szív is. Már nem nehéz újból hízelegni a hűsülő Sárikának:

— Hogy vagy, kedves? Vigyázzál magadra!

Suba Józsi bácsinak sasszeme van, a pusztá élesítette ki, a füle is jól kihallja a beszédből a hamis árnyalatokat és az ösztöne, az a szívben lakozó érzékeny mű-

szer, azt is felfogja, ami titok maradt a szemnek és a fülnek. Déli pihenőben, amint Süvegeseket és Göbolyösöket megfigyelte, már határozottan tudta, hogy több a soknál. Pedig Süvegesné ugyancsak kedveskedett az urának, Göbolyös se hetvenkedett már Sárikával, mint előző nap. Ezek már elvégezték egymás között, ezek már értik egymást.

Pedig kár volna Göbolyösért, olyan igyekvő, talpig becsületes ember, a pártha is felvételét kérte s fel is veszik, mert az ilyen kiváló embernek ott a helye. Nem szabad hagyni, hogy megbotolják! Ámbátor fenemód kívánatos cseléd az a Süvegesné, ha mégoly könnyűvérű is. És szorgos, mint a hangya. Olyasforma, akit a férfi feleségnek kedvel. Ráadásul a Sárika meg olyan most, mint a gúzsbakötött, azzal a kemence hasával.

Ennek ellenére kellene munkát adni! De mit? Mi az, amit a nagy hasával is végezni tudna ebben a felhőtlen, aranycsorgató, veszedelmes forróságban. Ez való neki, üldögelni a bokor alján s ügyelni a motyókra, amit ugyan senkise bántana úgyse, mert nagy feltűnés erre egy idegen. De ezt az ügyelést jól ellátja, sőt a szomjasaknak is tölt vizet a fedőbe, amíg a vízholdó gyerek odajár a másik kannával.

Hát ez az!

— No, emberek, mégiscsak szégyen! — emelte fel szavát Suba Józsi bácsi s akihez csak elért a szó, az étkeszők közül mind feléje fordult. — Ha mi ruhaörszésre idefogadnánk valakit, annak fizetni kellene, a Göbolyösnének meg eltűrjük, hogy ingyenben rostokoljon idekint! Mi meg ezalatt megkeressük a jópénzt!

Különösen az asszony nép zúdult fel nagy együttérzéssel. Az asszonyok azért, mert bármikor kerülhetnek ilyen állapotba, a lányok meg amiatt, hogy ők is ilyen termő asszonyok kívánnak lenni.

— Beszélni kell az elnökkel! — indítványozta Süveges, ki nagy tehetetlensége ellenére jószándékú ember s mert ő is szeretne gyereket, az efféle családi ügyekben igen melegszívű.

— Még ma beszélek vele! Hiszen vizünk se lenne, ha a gyerekek kellene azt is töltögetni. Megtérül nekünk az ő munkaegysége kétszeresen!

Mindez oly meggyőzően hangzott, hogy Göbolyös is ellágyult. Hogy őneki fei se tűnt, hogy mekkora méltánytalanság érte a feleségét. Mert ez olyan asszony, hogy a kilencedik hónapban is nélkülözhetetlenné teszi magát.

S mintha egyszerre megvilágosodnék minden, Suba Józsi bácsi szavára megmozdult a brigád. A sok ember megértette, hogy itt valami komoly védelmi csatába keveredtek bele: Sárikákat meg kell védelmezni a jögtalanságtól!

Göbolyös figyelte a sok dicsérő szót, jólesett neki nagyon és már gyakrabban pihent szeme az árnyékban ülő asszonyán, mint a magát mutogató marokszedőn.

Szívbeli nagy békeességben múlt el a nap.



Hajnalfelé a kárász-tanyára mentek, Göbolyös jól megfigyelte a csöszkunyhót a dinnyeföld szélén. Csak a teteje maradt meg tavalyról, azt is behorpasztotta helyenként az időjárás viszontagsága. A széna oly nedves odabent, mint a trágya. A

tavalyi dinnyeérés óta nem lakott ott ember s már érésig nem is fog. Ahhoz pedig sok idő kell még, mert az idén bőven hullott a mennyei áldás és a sok esőtől megszaladt ugyan az inda, dúsabb lett a levél, sűrűbben gömbölyödik a gyümölcs, de annál lassabban indult az érés. Még a keveske sárgadinnye is ehetetlen, pedig az korán kelt ki, hullott magból.

Itt fogja várni Süvegesné.

Göbolyós a csiklandós gondolattól átölelte Sárrikát s ez melegen hozzásimult.

— Eső lesz — mondta komolyan és halkán Sárrika.

— Eső? — döbönt meg Göbolyós s valahogy mégse bánta volna, ha csak-ugyan esik.

De hát nem esett. Száraz felhők fedték el a napot, igazi aratóknak való idő volt.

Ezen a helyen két kombájn is aratta-csépelte a gabonát, a kaszásoknak is kévét hordani és kepezni kellett. Göbolyós is ráfanyalodott az asszony-munkára. Kis idő múlva Sárrika is odament mellé, a borús, hűsebb időben ő is elhuzigálta a tarlón a kévéket, még ugyancsak szaporázta, hogy az ura alig győzte kepebe rakni.

A várandós test úgy ringott, mint az érett búzatábla. Göbolyós úgy találta, hogy Sárrikanak finomabb bőre van, mint annak a keményhúsú, lilabőrű Süvegesnének.

Az ám Süvegesné meg merre van?

Nem sokáig kellett kutatni a szemével, ott feltünösködött, kacérkodott, vihancolt az egyik kombájnvezetővel. Pelyhesállú, szőke kölyök a kombájnossal, de ennek a telhetetlen asszonynak nem számít, csak nadrág legyen.

— Cafat! — motyogta Göbolyós.

Ahhoz is mégegyszer kellene születnie Süvegesnének, hogy hirbe hozza magát miatta! Hiszen ezt kézről-kézre adják, le se megy róla a férfiszag.

Dél tájban Göbolyós mégis megőrült, amikor Süvegesné biztatóan rákacsintott. Hogy kitalálta, hogy ilyenkor jó elterelni a figyelmet! Csak cicázik a kombájnossal, csalja, ámtja. Ilyen csuda ravaszság nem telne ki Sárrikából!

Suba Józsi bácsi bukkant elő, két kévét ő is felkapott, úgy farolt Göbolyóshöz:

— Vigyázz a feleségedre, Pali! Vagyunk elegenden, óvhatod.

— Csak sétálok, Józsi bácsi. Könnyebb lesz a szülés — mondta az asszony

— Hogyan hívjátok majd, ha meglesz?

Sárrika felegyenesedett s alaktalan testéből tejes jóság áradt.

— Pál lesz ez is!

— S ha lány lesz?

— Fiú lesz! — mondta magabiztosan az asszony s Göbolyós hálásan tekintett rá. Nagyon-nagyon jólesett, hogy Sárrika olyan természetesnek veszi, hogy Pál lesz. A Göbolyós családban mindig első férfiak voltak a Pálok, íme most az ő fiúknak öröklődik a név.

S ez a nagy jóézés és az együttes munka el is feledtette vele, hogy neki ügye lesz Süvegesnével. Este se jutott volna eszébe, ha Süvegesné oda nem megy a vályúhoz. Süvegesné úgy emelte a vályúba a lábát s úgy mosogatta nagy igyekezettel, hogy minden mozdulat hívás, figyelmeztetés volt.

Sötét, nehéz éjjel nyomakodott a tanyára, belepett minden zugot árnyékával. Apró esőcseppek cseperegtek.

Az istállóban petróleumlámpa világított. Villany is lesz itt, csakhogy még befejezetlen az építkezés. Ez a tilosban járóknak kedvez, mert ha elfújják a lámpát, nem egykönnyű fényt kattintani.

S elfújták.

Göbolyös éppen csak annyit tudott megfigyelni, hogy közvetlen mellette vaoklódott Süveges, amellet meg Süvegesné. Süveges nyomban úgy aludt, mint a disznó, még rőfögött és horkantott is hozzá.

Kis idő múlva egy meztlábás árnyék suhant ki az ajtón. Göbolyös megérezte.

— Forró vagy, Pál — suttogta Sáríka s úgy símogatta a férfit, mint aki látat talált.

Lélegzetmentes, csendes éjszaka volt, csak az istálló vendégei neszezték, félálomban. Göbolyös minden szívütése a Süvegesné egy-egy szapora lépése volt. Most került el a görét, most kerüli meg a kacsáusztaót, most tér a friss csapásra s most, pontosan most, megérkezett a dinnyeföldre a csöszkunyhóhoz.

Sáríka tenyerével hűsítette az ura homlokát.

Göbolyös nem bírta tovább. Két marokkal rázott lelket a málészájú Süvegesbe.

— No! Mi a baj?

— A Juci vár rád . . . A csöszkunyhónál.

— Mit akar?

— Imádkozik!

— Imádkozzon, ha ahhoz van kedve — mondta Süveges és aludt volna tovább.

Göbolyös a lelket is megrázta benne.

— Eridj, ha mondom! A hülye istenedet, minek házasodtál meg, ha folyton-furt csak aludnál!

Süveges kábán, félálomban kászálódott.

Most meg Sáríka homlokán kelt volna el a vizesborogatás. A forróság elárasztotta, mintha a nap fütene, izzón, Hozzásímult, amennyire az erős hasa engedte. a férfihoz, az urához, a nagy derék emberhez, akit hiába vár Süvegesné. Az övé ez a férfi az övé és a gyereké és ők nem adják oda senkinek. Soha-soha nem adják.

De hiszen Pál se menne el semmi pénzért.